

Vận dụng dạy học dự án để thực hiện nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học - Góc nhìn từ giáo viên ở Hà Nội

Phan Thanh Hà*¹, Nguyễn Thanh Hoa²

* Tác giả liên hệ

¹ Email: haphanthanh.gdth@gmail.com

Trường Đại học Sư phạm Hà Nội

136 Xuân Thủy, Cầu Giấy, Hà Nội, Việt Nam

² Email: hoa.nguyenthanh1812@gmail.com

Trường Tiểu học Phú Thượng

Số 143 phố Phú Gia, phường Phú Thượng,

quận Tây Hồ, Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: *Dạy học dự án là một trong những phương pháp dạy học tích cực, góp phần vào việc phát triển năng lực cũng như hiểu biết của học sinh. Đặc biệt, với tính chất gắn với thực tế, dạy học dự án có ưu thế trong giáo dục các nội dung liên quan đến địa phương và cộng đồng. Nghiên cứu này nhằm tìm hiểu thực trạng vận dụng dạy học dự án vào giảng dạy nội dung Giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học ở các trường tại Hà Nội. Kết quả nghiên cứu được rút ra dựa trên câu trả lời của 90 giáo viên tham gia trả lời bảng hỏi, thông qua công cụ Google Form, trong thời gian từ ngày 03 tháng 4 năm 2023 đến ngày 07 tháng 4 năm 2023. Kết quả nghiên cứu cho thấy, mặc dù đa số giáo viên đã được tiếp cận thông qua tập huấn hoặc tự tìm hiểu về dạy học dự án nhưng họ vẫn gặp khó khăn trong quá trình thực hiện. Các khó khăn đó bắt nguồn từ nhận thức chưa đầy đủ về phương pháp dạy học, đánh giá chưa đúng mức vai trò của giáo viên và học sinh cũng như các yếu tố về thời lượng dành cho môn học, sự tham gia của phụ huynh trong quá trình giáo dục. Một số khuyến nghị cũng đã được đề xuất thông qua nghiên cứu, đặc biệt quan tâm đến việc đào tạo và tập huấn giáo viên, sự kết nối giữa nhà trường và phụ huynh để họ hiểu rõ hơn vai trò của mình trong việc tham gia vào quá trình học tập của con.*

TỪ KHÓA: *Dạy học dự án, giáo dục địa phương, học sinh, Lịch sử và Địa lí, Tiểu học.*

→ Nhận bài 13/7/2023 → Nhận bài đã chỉnh sửa 09/9/2023 → Duyệt đăng 20/10/2023.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12320217>

1. Đặt vấn đề

Dạy học dự án hay Học tập dựa trên dự án (tiếng Anh là Project-Based Learning) là một trong những phương pháp dạy học đã được áp dụng ở nhiều quốc gia trên thế giới, trong đó có Việt Nam, nhận được sự ủng hộ của các nhà nghiên cứu giáo dục cũng như giáo viên. Smith (2018) cho rằng: “*Dạy học dự án là một phương pháp dạy học mà học sinh có thể đạt được cũng như áp dụng các kỹ năng của mình thông qua làm việc với một dự án dài hạn trong đó bao gồm cả nghiên cứu sâu một vấn đề hoặc một câu hỏi. Phương pháp này có thể được sử dụng để dạy học sinh các kỹ năng mới và thực hành các kỹ năng mà họ đã biết*” [1, tr.13].

Dạy học dự án được áp dụng trong nhiều lĩnh vực học tập khác nhau, trong đó giáo viên tạo điều kiện, gợi mở các vấn đề để học sinh tìm hiểu bằng cách đưa ra câu hỏi và thực hiện nghiên cứu với sự hướng dẫn và giám sát của giáo viên [2]. Điều này cũng làm cho dự án có ý nghĩa hơn đối với chính bản thân của học sinh khi các em được quyền lựa chọn, bày tỏ ý kiến và thực hiện dự án [3]. Theo Condliffe và cộng sự (2017), các nhà nghiên cứu đều cho rằng: 1) Chủ đề của dạy học dự án thường liên quan đến thế giới thực; 2) Các câu hỏi cho dự án cần khả thi, đáng giá, phù hợp với bối cảnh, có ý nghĩa và phù hợp về đạo đức [4, tr.5]. Với cách tiếp cận đó, dạy học dự án có nhiều ưu thế trong việc dạy học các vấn đề liên quan đến địa phương và gắn gũi với cuộc sống của học sinh.

Trong Chương trình Giáo dục phổ thông môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học năm 2006 và Chương trình Giáo dục phổ thông ban hành năm 2018 của Việt Nam, nội dung giáo dục địa phương đều đã được đề cập đến. Chương trình môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học ban hành năm 2006 đã thể hiện mạch nội dung *Lịch sử địa phương* trong nội dung dạy học của lớp 4 và lớp 5, mặc dù chưa thể hiện chuẩn kiến thức và kỹ năng cụ thể cho mạch nội dung này [5]. Đối với Chương trình Giáo dục phổ thông ban hành năm 2018, nội dung giáo dục địa phương được đưa vào chương trình dạy học của các cấp học với mục tiêu trang bị cho học sinh không chỉ những hiểu biết và ý thức tìm hiểu về nơi họ sinh sống mà còn cả cơ hội vận dụng những hiểu biết của các em trong giải quyết các vấn đề của địa phương [6]. Ở cấp Tiểu học, nội dung giáo dục địa phương bên cạnh tích hợp vào các nội dung của Hoạt động trải nghiệm còn là một phần của Chương trình môn Lịch sử và Địa lí với mạch nội dung địa phương em. Qua đó, học sinh có cơ hội tìm hiểu về thiên nhiên, con người cũng như lịch sử và văn hóa truyền thống địa phương [7].

Với vai trò của dạy học dự án và bối cảnh tiến tới thực hiện Chương trình 2018 môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học cũng như các yêu cầu về phát triển năng lực học sinh, nghiên cứu này quan tâm đến tìm hiểu việc áp dụng dạy học dự án để thực hiện nội dung giáo dục địa phương. Nghiên cứu đã tiến hành thông qua khảo sát bằng phiếu hỏi đối với giáo viên

tiểu học ở Hà Nội để tìm hiểu về thực trạng áp dụng dạy học dự án khi thực hiện nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí. Qua đó, đề xuất những giải pháp nhằm thúc đẩy hiệu quả của việc áp dụng phương pháp này trong thực hiện nội dung giáo dục địa phương nói riêng và góp phần triển khai thành công Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nói chung.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Dạy học dự án

Dạy học dự án là một phương pháp được đánh giá mang lại hiệu quả cao trong giáo dục, đặc biệt giúp phát triển năng lực cho học sinh. Nhiều giáo viên đã ghi nhận vai trò của phương pháp này trong các nghiên cứu trước đó. Theo nghiên cứu của Akseka và Haataien (2019), phương pháp dạy học này có thể thu hút nhiều đối tượng tham gia, trong đó có giáo viên và cả học sinh [8]. Phương pháp này cũng mang lại lợi ích khi góp phần phát triển các năng lực như làm việc nhóm, giải quyết vấn đề, tạo ra các sản phẩm sáng tạo, đồng thời trang bị thêm kiến thức cho học sinh. Đây cũng được coi là phương pháp có nhiều ưu thế để chuẩn bị cho học sinh tiếp tục ở các cấp học cao hơn, phát triển nghề nghiệp và cuộc sống trong tương lai [9].

Dạy học dự án là phương pháp mà học sinh được hướng dẫn, định hướng bởi giáo viên để đặt ra và trả lời những câu hỏi của chính các em thông qua quá trình nghiên cứu và chia sẻ kết quả nghiên cứu. Trong quá trình đó, giáo viên sẽ hỗ trợ, giám sát và thống nhất kế hoạch từng giai đoạn thực hiện của học sinh với nguyên tắc tôn trọng phong cách, sở thích học tập cá nhân của các em [2]. Theo Bender (2012): *“Không chỉ dừng lại ở cung cấp thông tin, dạy học dự án đòi hỏi giáo viên là người hỗ trợ và hướng dẫn, còn học sinh sẽ vượt qua các hoạt động trong dự án của mình”* [10, tr.39].

Dạy học dự án là một cách tiếp cận tổng quát về thiết kế môi trường học tập với 5 giai đoạn căn bản: 1) Bắt đầu với câu hỏi hoặc vấn đề để giải quyết; 2) Học sinh khám phá câu hỏi hoặc vấn đề đó thông qua việc nghiên cứu hay giải quyết vấn đề; 3) Học sinh, giáo viên, các thành viên cộng đồng đều tham gia vào quá trình đó, hợp tác để cùng tìm ra câu trả lời cho câu hỏi hoặc giải pháp cho vấn đề; 4) Trong quá trình tham gia dự án, học sinh được hỗ trợ bởi các thiết bị học tập; 5) Học sinh tạo ra các sản phẩm hữu hình thể hiện họ đã trả lời được câu hỏi đưa ra, có thể là các hiện vật hoặc các bài trình bày trước lớp học [11, tr.318]. Những phân tích của Jean-Marc Denomé & Madeleine Roy (2000), Phan Thanh Hà (2016) chỉ ra môi trường học tập là một trong những yếu tố quan trọng chi phối chất lượng của các hoạt động dự án [12], [13]. Thêm vào đó, nghiên cứu của Aldabbus (2018) cũng chỉ ra tầm quan trọng của cơ sở vật chất đối với dạy học dự án [3]. Việc nhà trường thiếu các vật liệu và phương tiện có thể ảnh hưởng đến

quá trình tiến hành cũng như phạm vi lựa chọn vấn đề trong dạy học dự án.

Nội dung của dạy học dự án cần tập trung và gắn với chương trình dạy học, đồng thời phù hợp với trình độ của học sinh. Câu hỏi nghiên cứu hoặc vấn đề đặt ra với học sinh tiểu học cần phải là câu hỏi mở nhưng hết sức cụ thể theo mức độ nông, sâu của vấn đề và khơi gợi được hứng thú tìm hiểu của học sinh [1], [13]. Trong quá trình thực hiện dạy học dự án, bên cạnh vai trò hướng dẫn của giáo viên, vai trò trung tâm và chủ động của học sinh, việc hợp tác với các bên liên quan khác cũng cần được quan tâm như hợp tác với các giáo viên cùng trường để xây dựng một hệ thống các dự án hiệu quả [10]. Nghiên cứu của Chu (2009) đã chỉ ra rằng, sự hợp tác giữa các giáo viên trong nhà trường, cụ thể là giáo viên dạy các môn học nói chung, giáo viên ngôn ngữ (trong trường hợp này là giáo viên tiếng Trung), giáo viên công nghệ thông tin và thủ thư với sự hỗ trợ của ban giám hiệu, một chuyên gia về học tập dựa trên nghiên cứu và phụ huynh đã mang lại hiệu quả đáng kể [14]. Tuy nhiên, cùng với đó, khối lượng công việc của giáo viên sẽ tăng lên. Bên cạnh đó, nghiên cứu của Akseka và Haataien (2019) chỉ ra những khó khăn mà giáo viên gặp phải trong quá trình thực hiện dạy học dự án [8]. Đó là vấn đề về thiếu thời gian cho giáo viên, thời gian để chuẩn bị, lập kế hoạch cho dạy học dự án cũng như tiến hành trên lớp. Trong khi đó, việc thực hiện dạy học dự án cũng đòi hỏi giáo viên phải đảm bảo có được sự hướng dẫn phù hợp đối với sự lựa chọn đa dạng của học sinh, đảm bảo được sự phân hóa nhiệm vụ cho học sinh [10] và phù hợp với kỹ năng thực hiện các hoạt động dạy học dự án của các em [13]. Vai trò của ban giám hiệu cũng được xác định rõ, sự ủng hộ đối với các phương pháp dạy học đổi mới là một hỗ trợ lớn đối với giáo viên trong quá trình thực hiện dạy học dự án [3].

Sự tham gia của phụ huynh trong quá trình dạy học dự án cũng được quan tâm. Tuy nhiên, Kiliç và Özel (2022) khuyến nghị rằng, giáo viên cần xác định rõ với học sinh rằng, họ có cần sự tham gia của phụ huynh trong dự án đó không và sẽ tham gia ở mức độ nào [15]. Nghiên cứu đã chỉ ra rằng, phụ huynh tham gia quá nhiều và quá sâu vào quá trình thực hiện dự án, đặc biệt với mong muốn con mình thành công nhất có thể, có thể làm giảm vai trò cũng như trách nhiệm của học sinh đối với dự án của chính các em. Ngược lại, sự không quan tâm hoặc không đánh giá đúng vai trò của dạy học dự án của phụ huynh cũng ảnh hưởng đến quá trình thực hiện dự án của học sinh. Do đó, sự trao đổi và giao tiếp giữa giáo viên và phụ huynh là cần thiết để có thể thực hiện dạy học dự án thành công [3].

Sự tham gia của cộng đồng vào dự án của học sinh cũng là vấn đề được các nhà nghiên cứu quan tâm.

Nghiên cứu của Nation (2008) chỉ ra rằng, khi các vấn đề mà học sinh quan tâm trong dự án của họ gắn với các vấn đề ở cộng đồng, vấn đề đó có thể được đón nhận bởi cộng đồng của họ [16]. Nghiên cứu này cũng cho thấy, Lịch sử, đặc biệt các vấn đề về văn hóa và Địa lí là những môn học mà các chủ đề dự án của họ có nhiều cơ hội gắn với cộng đồng cũng như góp phần cho sự phát triển bền vững của cộng đồng. Bên cạnh đó, nội dung dự án cần sự kết hợp liên ngành để có thể gắn bó chặt chẽ với các vấn đề của cộng đồng.

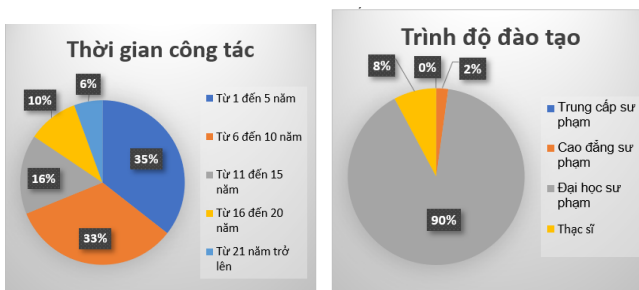
Nói tóm lại, dạy học dự án là một phương pháp dạy học trong đó quá trình chuẩn bị cũng như thực hiện cần sự nỗ lực của giáo viên. Giáo viên cần nhận thức đúng đắn về quá trình chuẩn bị, các khâu thực hiện dự án, vai trò của các bên tham gia để có thể tiến hành một cách hiệu quả nhất.

2.2. Thực trạng vận dụng dạy học dự án để thực hiện nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học ở Hà Nội

2.2.1. Đối tượng, phương thức và nội dung khảo sát

Nghiên cứu được thực hiện trên đối tượng là 90 giáo viên tiểu học ở Hà Nội thông qua hình thức phiếu hỏi. Phiếu hỏi được thu thập thông qua google form trong thời gian từ ngày 03 tháng 4 năm 2023 đến ngày 07 tháng 4 năm 2023.

Phiếu hỏi được thiết kế bao gồm 2 phần: Thông tin chung và Nội dung khảo sát. Trong đó, phần thông tin chung tìm hiểu các thông tin về giáo viên như thời gian công tác, trình độ đào tạo và các nền tảng chung cho thực hiện dạy học dự án của giáo viên (Tiếp cận dạy học dự án, sự hỗ trợ của phụ huynh và cơ sở vật chất của nhà trường). Phần nội dung khảo sát tập trung tìm hiểu về hiểu biết của giáo viên về dạy học dự án, việc vận dụng dạy học dự án trong các môn học, đặc biệt là nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí (Vai trò của dạy học dự án, tổ chức dạy học, vai trò của giáo viên và học sinh, thuận lợi và khó khăn trong tổ chức dạy học và sự hỗ trợ của các bên liên quan). Kết quả khảo sát cho thấy, trong 90 giáo viên được hỏi, có gần 70% có thời gian công tác từ 10 năm trở xuống và 90% có trình độ đại học (xem Hình 1).

Hình 1: Thông tin chung về giáo viên

2.2.2. Thực trạng vận dụng dạy học dự án để thực hiện nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học ở Hà Nội

a. Quan niệm của giáo viên và một số yếu tố nền tảng để thực hiện dạy học dự án

Để thực hiện dạy học dự án đạt hiệu quả, nhiều yếu tố được đề cập đến. Trong đó, nghiên cứu này quan tâm đến sự trang bị cho giáo viên về phương pháp dạy học, cơ sở vật chất của nhà trường cũng như sự hỗ trợ của cha mẹ học sinh.

Về tiếp cận phương pháp dạy học dự án, có 71 trong số 90 (chiếm 78,9%) giáo viên được khảo sát cho rằng, họ đã được tập huấn và tìm hiểu về dạy học dự án. Trong khi đó, 19 giáo viên còn lại chưa được tiếp cận phương pháp này cả về phương diện được tập huấn cũng như tự tìm hiểu.

Quan niệm về dạy học dự án thể hiện những hiểu biết của giáo viên về phương pháp này cũng như ảnh hưởng đến cách thực hiện ở nhà trường. Kết quả sau đây cho thấy quan niệm của giáo viên về dạy học dự án. Khi đánh giá vai trò của dạy học dự án trong thực hiện nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí, 100% giáo viên đều cho rằng, dạy học dự án:

- Góp phần đưa mục tiêu giáo dục gần với thực tiễn của mỗi địa phương.

- Hình thành cho học sinh kiến thức, kỹ năng của môn học một cách sâu sắc, bền vững.

- Tăng cường vận dụng kiến thức, kỹ năng của các môn học vào quá trình học tập và tạo ra sản phẩm gắn với đặc điểm của địa phương.

- Hình thành và phát triển phẩm chất cho học sinh (trách nhiệm, yêu nước,... gắn với tự hào địa phương, dân tộc, làng xóm, giữ gìn bản sắc văn hóa, phát huy truyền thống tốt đẹp của dân tộc...).

- Tạo nhiều cơ hội phát triển năng lực đặc thù môn học (Đặc biệt là thành phần năng lực tìm hiểu Lịch sử và Địa lí thể hiện ở khả năng quan sát, tra cứu tài liệu để tìm thông tin hoặc thực hiện điều tra ở mức độ đơn giản để tìm hiểu về các sự kiện Lịch sử và hiện tượng Địa lí và thành phần năng lực vận dụng kiến thức, kỹ năng đã học thông qua sưu tầm, sử dụng các nguồn tư liệu lịch sử để thảo luận, trình bày quan điểm cá nhân hay vận dụng kiến thức đã học để đề xuất ý tưởng và thực hiện hành động vì cộng đồng như: bảo vệ môi trường, bảo vệ các di tích lịch sử, văn hoá...).

Từ đó cho thấy những giáo viên được khảo sát đã có nhận thức đúng về vai trò của dạy học dự án đối với môn Lịch sử và Địa lí, đặc biệt nội dung giáo dục địa phương.

Về bản chất của dạy học dự án, kết quả khảo sát cho thấy, đa phần giáo viên có nhận thức đúng về bản chất của dạy học dự án trong môn Lịch sử và Địa lí (xem Bảng 1). Theo đó, dạy học dự án là phương pháp mà người học phải thực hiện nhiệm vụ học tập phức hợp (với hơn 97% ý kiến đồng ý), các tình huống hay vấn đề

Bảng 1: Nhận thức của giáo viên về dạy học dự án

TT	Các ý kiến về dạy học dự án	Đồng ý		Không đồng ý	
		Số lượng	Tỉ lệ (%)	Số lượng	Tỉ lệ (%)
1	Dạy học dự án là một kiểu dạy học trong đó người học thực hiện một nhiệm vụ học tập phức hợp, có sự kết hợp giữa lí thuyết và thực hành nhằm tạo ra sản phẩm đặc trưng của môn Lịch sử và Địa lí.	88	97,8	2	2,2
2	Chủ đề của các dự án học tập xuất phát từ những tình huống của thực tiễn xã hội, phù hợp với đặc thù của dạy học ở nội dung Giáo dục địa phương môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học và điều kiện thực tiễn của nhà trường và địa phương.	80	88,9	10	11,1
3	Các dự án học tập thường được thực hiện theo nhóm, trong đó có sự cộng tác làm việc và sự phân công công việc giữa các thành viên trong nhóm.	78	86,7	12	13,3
4	Trong dạy học dự án, học sinh cần tự lực và tham gia tích cực vào các hoạt động từ khi bắt đầu lên kế hoạch đến khi kết thúc dự án.	70	77,8	20	22,2
5	Sản phẩm của dự án học tập trong dạy học ở nội dung Giáo dục địa phương môn Lịch sử và Địa lí được tạo ra từ chính hoạt động của các em về địa phương mình, vì vậy rất gần gũi và có ý nghĩa thực tiễn mang tính giáo dục cao.	85	94,4	5	5,6

đặt ra gần với thực tiễn (gần 89% ý kiến đồng ý), cần sự tham gia tích cực của học sinh (gần 78% ý kiến đồng ý), thực hiện theo nhóm (gần 87% ý kiến đồng ý) và mang tính giáo dục cao vì gần với địa phương (hơn 94% ý kiến đồng ý). Như vậy, đa phần giáo viên nhận thức đúng về dạy học dự án. Đây có thể coi là nền tảng để họ thực hiện phương pháp này ở nhà trường.

Về sự hỗ trợ của phụ huynh và học sinh trong các hoạt động giáo dục, 51,1% giáo viên cho rằng, phụ huynh hỗ trợ ở mức độ “bình thường”, 31,1% cho rằng, hỗ trợ “khá thường xuyên” và hơn 13,3% cho rằng “thường xuyên” hỗ trợ. Bên cạnh đó, kết quả khảo sát cũng cho thấy điều kiện về cơ sở vật chất của các nhà trường có thể đáp ứng được nhu cầu sử dụng (xem Bảng 2).

Như vậy, kết quả khảo sát cho thấy, hiểu biết và nhận thức của giáo viên, điều kiện cơ sở vật chất nhà trường

Bảng 2: Ý kiến của giáo viên về cơ sở vật chất của trường học

TT	Nội dung khảo sát	Số lượng	Tỉ lệ
Thư viện			
1	Không có thư viện	1	1,1%
2	Có phòng thư viện nhưng ít sử dụng	18	20%
3	Phòng thư viện đáp ứng nhu cầu sử dụng	71	78,9%
Phòng máy tính có kết nối mạng cho học sinh			
1	Không có phòng máy tính kết nối mạng	3	3,3%
2	Có phòng máy tính kết nối mạng nhưng ít sử dụng	10	11,1%
3	Phòng máy tính đáp ứng nhu cầu sử dụng	77	85,6%

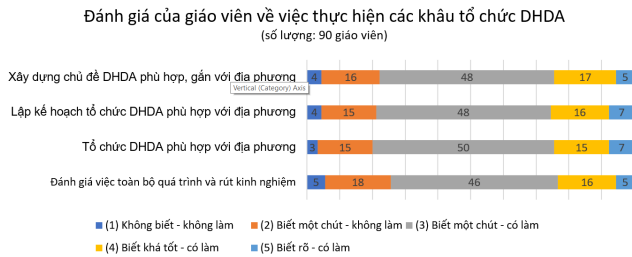
cũng như sự hỗ trợ của cha mẹ học sinh cho dạy học dự án tạo điều kiện thuận lợi để thực hiện dạy học dự án ở nhà trường.

b. Thực tiễn thực hiện dạy học dự án

Khi khảo sát về việc vận dụng dạy học dự án trong các môn học nói chung, có 71,1% giáo viên trả lời rằng, họ đã thực hiện khoảng 1 đến 3 lần; 17,8% chưa thực hiện lần nào và 11,1% đã thực hiện từ 3 lần trở lên. Trong số đó, có 57,8% giáo viên thực hiện dạy học dự án đối với việc giảng dạy nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học từ 1 đến 2 lần; 4,4% thực hiện từ 3 lần trở lên và 37,8% chưa thực hiện lần nào. Kết quả này cho thấy, giáo viên ở các trường khảo sát đã có vận dụng phương pháp này ở thực tiễn các môn học nói chung và giảng dạy nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí nói riêng nhưng không thường xuyên. Điều này có thể ảnh hưởng đến sự hiệu quả khi áp dụng phương pháp này vào thực tiễn.

Trong quá trình tiến hành, các yêu cầu về xác định chủ đề hoặc câu hỏi, quy trình thực hiện dạy học dự án khá quan trọng đối với sự hiệu quả của phương pháp này. Khi được hỏi về việc xác định nội dung giáo dục địa phương, 55,6% giáo viên cho biết họ tham khảo các chủ đề, nội dung dạy học dự án gần, phù hợp với điều kiện trường lớp, địa phương của mình; 22,3% điều chỉnh từ nội dung có sẵn trong môn học để kết nối với yêu cầu giáo dục tại địa phương; 2,2% sử dụng các chủ đề có sẵn trong sách giáo khoa và chỉ có 18,9% giáo viên cho biết họ tự thiết kế các chủ đề hoặc nội dung mang tính đặc thù và phù hợp với địa phương. Như vậy, đa phần giáo viên điều chỉnh các chủ đề hoặc nội dung đã đề cập từ chương trình hoặc sách giáo khoa để xác định nội dung dạy học thay vì tự xây dựng phù hợp với đặc thù địa phương.

Về quy trình tổ chức, giáo viên đã đánh giá về việc thực hiện các khâu tổ chức dạy học dự án hiện nay trong giáo dục địa phương môn Lịch sử và Địa lí như sau (xem Hình 2). Kết quả cho thấy, đa số giáo viên

Hình 2: Việc thực hiện các khâu dạy học dự án qua đánh giá của giáo viên

“*Biết một chút - có làm*” ở trong các khâu của dạy học dự án, với từ 46 đến 50 trong số 90 lựa chọn ở mỗi phương án. Có từ 5 đến 7 giáo viên chọn mức độ “*Biết rõ - có làm*” và từ 15 đến 17 chọn trong số đó chọn “*Biết khá tốt - có làm*” ở mỗi phương án. Bên cạnh đó, có từ 3 đến 5 câu trả lời ở mỗi phương án cho lựa chọn “*Không biết - không làm*”. Kết quả trên cho thấy, đa số giáo viên đánh giá sự hiểu biết của mình còn hạn chế, tuy nhiên, trong thực tiễn họ vẫn thực hiện các khâu của dạy học dự án. Điều này đặt ra nhu cầu cần tăng cường hơn tập huấn giáo viên về nội dung này.

Trong quá trình thực hiện dự án, việc xác định vai trò của giáo viên và học sinh cũng rất quan trọng. Khảo sát cho thấy, 100% cho rằng: “*Giáo viên định hướng và tổ chức, giúp học sinh phát triển chủ đề và lựa chọn dự án, xác định mục tiêu dự án đáp ứng với nội dung Chương trình*”; 94,4% cho rằng: “*Giáo viên là người nghiên cứu và đề xuất chủ đề bài học gắn nội dung Giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí, nghiên cứu Chương trình môn học, điều kiện thực tế ở địa phương, xác định các chủ đề bài học*”.

Trong khi đó, chỉ có số ít giáo viên cho rằng, học sinh chủ động trong quá trình thực hiện dự án. Cụ thể, chỉ 5,6% giáo viên đồng ý với ý kiến: “*Học sinh dưới sự hướng dẫn của giáo viên phát triển và lựa chọn chủ đề, xác định mục tiêu của dự án*” và “*Học sinh dưới sự hướng dẫn của giáo viên lập kế hoạch phân công nhiệm vụ cho các thành viên của nhóm, thu thập thông tin, xử lý, lựa chọn thông tin đáng tin cậy, tự đánh giá và đánh giá các thành viên trong nhóm*”. Bên cạnh đó, chỉ có 6,7% giáo viên cho rằng: “*Học sinh tự sắp xếp thời gian, chủ động tích cực thực hiện nhiệm vụ theo kế hoạch để hoàn thành dự án xây dựng sản phẩm dự án, báo cáo và đánh giá bản thân*”. Kết quả trên cho thấy, đa số vẫn đánh giá vai trò của giáo viên trong dạy học dự án là chủ đạo mà quên mất sự chủ động của học sinh cũng như tạo điều kiện để học sinh có thể chủ động hơn trong quá trình học tập. Trong khi đó, Bell (2010) cho rằng, yếu tố quan trọng của thực hiện dạy học dự án chính là sự tham gia của học sinh vào quá trình dạy học. Học sinh cần được tạo điều kiện để phát triển câu hỏi của mình, tự thực hiện nghiên cứu và được tôn trọng về

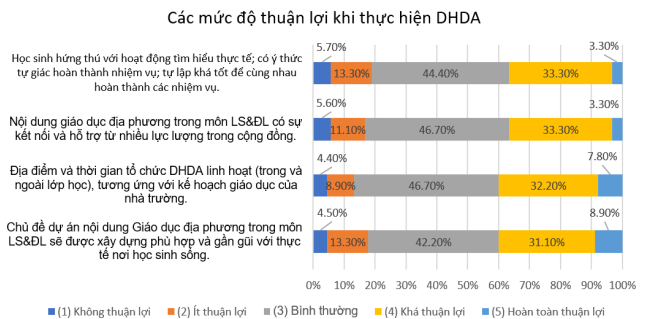
phong cách cũng như sở thích học tập. “*Sự lựa chọn của học sinh là một yếu tố quan trọng của phương pháp này... Dạy học dự án là một chiến lược quan trọng để tạo ra những người suy nghĩ và học tập một cách độc lập*” [2, tr.39]. Do đó, nhận thức này của giáo viên cần được thay đổi để giúp họ thực hiện dạy học dự án hiệu quả hơn trong tương lai.

c. Thuận lợi và khó khăn khi thực hiện dạy học dự án

Khi đánh giá về thuận lợi trong quá trình thực hiện dạy học dự án trong môn Lịch sử và Địa lí, nội dung giáo dục địa phương, 40% giáo viên cho rằng: “*khá thuận lợi*” hoặc “*Hoàn toàn thuận lợi*” khi “*Chủ đề dự án nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí sẽ được xây dựng phù hợp và gắn gũi với thực tế nơi học sinh sống*”, cũng như “*Địa điểm và thời gian tổ chức dạy học dự án linh hoạt (trong và ngoài lớp học), tương ứng với kế hoạch giáo dục của nhà trường*”. Bên cạnh đó, với các phương án: “*Nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí có sự kết nối và hỗ trợ từ nhiều lực lượng trong cộng đồng*” và “*Học sinh hứng thú với hoạt động tìm hiểu thực tế; có ý thức tự giác hoàn thành nhiệm vụ; tự lập khá tốt để cùng nhau hoàn thành các nhiệm vụ*”, có 36,7% lựa chọn mức độ “*khá thuận lợi*” hoặc “*hoàn toàn thuận lợi*”. Trong khi đó, chỉ có 4,4% đến 5,5% giáo viên cho rằng, “*Không thuận lợi*” đối với các phương án đã nêu (xem Hình 3).

Có thể thấy, xác định chủ đề hay nội dung dạy học, địa điểm và thời gian tổ chức, sự hứng thú của học sinh hay sự hỗ trợ từ các lực lượng khác ở cộng đồng được đánh giá là các yếu tố mang tính thuận lợi trong thực hiện dạy học dự án của giáo viên.

Trong khi đó, các yếu tố khác như thời lượng môn học, khả năng cũng như tâm lý của giáo viên, sự ít quan tâm của phụ huynh, thiếu sự hỗ trợ của thiết bị học tập cho học sinh và tài liệu cho giáo viên, việc đánh giá học sinh được coi là khó khăn trong quá trình thực hiện dự án. Có 16,7% ý kiến cho rằng, “*Cực kì khó khăn*” khi thực hiện dạy học dự án vì: “*Phụ huynh ít quan tâm, hỗ trợ hoạt động học tập ngoài lớp học*”. Bên cạnh đó,

Hình 3: Các mức độ thuận lợi khi thực hiện dạy học dự án nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí

Bảng 3: Ý kiến giáo viên về các mức độ khó khăn khi thực hiện dạy học dự án

TT	Nội dung đánh giá	Các mức độ				
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1	Thời lượng cho môn học ít (2 tiết/tuần).	10.0%	25.6%	38.9%	20.0%	5.5%
2	Nội dung/ chủ đề dự án hiện có chưa hấp dẫn, chưa thực tế với địa phương.	4.5%	22.2%	42.2%	22.2%	8.9%
3	Giáo viên chưa có khả năng hoặc tâm lí “ngại” vận dụng dạy học dự án.	12.2%	16.7%	42.2%	21.1%	7.8%
4	Phụ huynh ít quan tâm, hỗ trợ hoạt động học tập ngoài lớp học.	16.7%	12.3%	44.4%	14.4%	12.2%
5	Thiếu đồ dùng, dụng cụ hỗ trợ học sinh tìm hiểu thực tế.	5.6%	20.0%	44.4%	22.2%	7.8%
6	Thiếu tài liệu để tham khảo, hỗ trợ giáo viên tổ chức dạy học dự án.	4.4%	21.1%	46.7%	21.1%	6.7%
7	Khó đánh giá học sinh khi tổ chức dạy học dự án.	11.1%	15.6%	44.4%	21.1%	7.8%

(1: Cực kì khó khăn; 2: Khá khó khăn; 3: Bình thường; 4: Một chút khó khăn; 5: Không khó khăn)

các yếu tố khác được đánh giá “Cực kì khó khăn” như: “Giáo viên chưa có khả năng hoặc tâm lí “ngại” vận dụng dạy học dự án” (12,5%) và: “Khó đánh giá học sinh khi tổ chức dạy học dự án” (11,1%). “Thời lượng cho môn học ít” được đánh giá “Cực kì khó khăn” khi thực hiện dạy học dự án với 10% ý kiến và “Khá khó khăn” với 25,6% ý kiến. Có 15,6% ý kiến cho rằng “Khá khó khăn” để đánh giá học sinh khi tổ chức dạy học dự án và 16,7% có cùng mức độ đánh giá với nhận định “Giáo viên chưa có khả năng hoặc tâm lí “ngại” vận dụng dạy học dự án” (xem Bảng 3).

Như vậy, nội dung, thời gian dạy học và sự hỗ trợ của cộng đồng là yếu tố tương đối thuận lợi đối với giáo viên khi thực hiện dạy học dự án trong môn Lịch sử và Địa lí, nội dung Giáo dục địa phương. Tuy nhiên, bên cạnh đó, các yếu tố về khả năng của giáo viên hay đánh giá học sinh, xây dựng chủ đề học tập hấp dẫn còn khó khăn.

Việc đánh giá học sinh trong dạy học dự án cũng đã được một số nhà nghiên cứu đề cập đến. Theo Bell (2010), học sinh thường được đánh giá bằng các tiêu chí do giáo viên đưa ra. Tuy nhiên, họ cũng được khuyến khích tự đánh giá quá trình học tập của chính mình như đánh giá khả năng hợp tác khi làm việc nhóm, những nỗ lực và sản phẩm của cá nhân. Bên cạnh đó, đánh giá lẫn nhau thông qua việc đưa ra những phản hồi mang tính xây dựng cũng được chú trọng. Đây cũng được coi là định hướng đánh giá học sinh mà môn Lịch sử và Địa lí đã đưa ra, đồng thời góp phần phát triển các kĩ năng thế kỉ XXI khi triển khai dạy học dự án.

3. Kết luận và khuyến nghị

Nghiên cứu này đã tìm hiểu về thực tiễn áp dụng dạy

học dự án vào nội dung giáo dục địa phương trong môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học trong các trường học ở Hà Nội. Kết quả nghiên cứu cho thấy, đa phần giáo viên có tìm hiểu hoặc được tập huấn về dạy học dự án. Hầu hết giáo viên đều có nhận thức đúng đắn về vai trò của dạy học dự án trong giáo dục nói chung, đặc biệt đối với môn Lịch sử và Địa lí cũng như các vấn đề giáo dục địa phương nói riêng. Tuy nhiên, tự đánh giá của giáo viên cho thấy, họ còn hiểu biết chưa thật sự rõ ràng và vững chắc về phương pháp này. Cụ thể là, việc đánh giá chưa thực sự chính xác về vai trò của học sinh trong dạy học dự án nhằm tạo điều kiện cho các em tham gia tốt hơn vào quá trình học tập của mình. Bên cạnh đó, sự thiếu hụt về thời gian, những khó khăn vấp phải trong quá trình đánh giá học sinh đã gây ra tâm lí “ngại” thực hiện đối với giáo viên. Điều này cũng cản trở quá trình áp dụng dạy học dự án vào thực tiễn.

Những khó khăn này có thể được giải quyết thông qua các hoạt động đào tạo và tập huấn nâng cao năng lực giáo viên, trao đổi chuyên môn hoặc cần hướng dẫn cụ thể về đánh giá. Việc chuẩn bị tốt cho giáo viên là một trong những điều kiện cần thiết để thực hiện dạy học dự án thành công. Không chỉ dừng lại ở tập huấn giáo viên, việc đào tạo giáo viên về dạy học dự án cũng cần được xem xét trong quá trình học tập khi là sinh viên cũng như liên tục đào tạo sau khi ra trường [8]. Ngoài ra, trong quá trình thực hiện, nhà trường và giáo viên cần kêu gọi để có sự tham gia của các bên liên quan nhiều hơn, đặc biệt là phụ huynh để tăng cường hiệu quả trong việc giáo dục học sinh.

Tài liệu tham khảo

- [1] Smith A., (2018), *Project Based Learning: Make Simple for Third, Fourth and Fifth Grade Students*, Ulysses Press, USA.
- [2] Bell S., (2010), *Project-Based Learning for the 21*

- Century: Skills for the Future*, The Clearing House, 83:2, 39-43, DOI: 10.1080/00098650903505415, <https://www.tandfonline.com/doi/epdf/10.1080/00098650903505415?needAccess=true&role=button>.

- [3] Aldabbus, S., (March, 2018), *Project-Based Learning: Implementation & Challenges*, International Journal of Education, Learning and Development Vol.6, No.3, pp.71-79, <http://www.eajournals.org/wp-content/uploads/Project-Based-Learning-Implementation-Challenges.pdf>.
- [4] Condliffe B., Quynt J., Visher M. G., Bangser M. R., Drohojowska S., Saco L., Nelson E., (2017), *Project-Based Learning: A Literature Review*, Working Paper, MDRC, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED578933.pdf>.
- [5] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (05/5/2006), *Chương trình Giáo dục phổ thông - Cấp Tiểu học*, (Ban hành kèm theo Quyết định số 16/2006/QĐ-BGDĐT).
- [6] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể*, (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT).
- [7] Bộ Giáo dục và Đào tạo, (26/12/2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông - Môn Lịch sử và Địa lí cấp Tiểu học* (Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT).
- [8] Aksela, M. & Haatainen, O., (2019), *Project-Based Learning (PBL) in Practise: Active Teachers' Views of Its' Advantages and Challenges*. Conference: 5th International STEM in Education Conference Proceedings: Integrated Education for the Real World, pp. 9–16, Brisbane, Australia. https://www.researchgate.net/publication/333868087_PROJECT-BASED_LEARNING_PBL_IN_PRACTISE_ACTIVE_TEACHERS'_VIEWS_OF_ITS'_ADVANTAGES_AND_CHALLENGES.
- [9] Larmer, J., Mergendoller, J., và Boss, S., (2015), *Setting the standard for Project Based Learning: A proven approach to rigorous classroom instruction*, ASCD, USA.
- [10] Bender W. N., (2012), *Project-Based Learning: Differentiating Instruction for the 21st Century*, Corwin, USA.
- [11] Krajcik, J., & Blumenfeld, P., (2005), *Project-Based Learning*, In R. Sawyer (Ed.), *The Cambridge Handbook of the Learning Sciences* (Cambridge Handbooks in Psychology, pp. 317-334), Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9780511816833.020.
- [12] Jean-Marc Denomme & Madeleine Roy, (2000), *Tiến tới một phương pháp sư phạm tương tác: Bộ ba Người học - Người dạy - Môi trường* (Tài liệu dịch), NXB Thanh niên.
- [13] Phan Thanh Hà, (2016), *Dạy học dựa vào dự án ở lớp 4 - 5 cấp Tiểu học*, Luận án Tiến sĩ, Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam.
- [14] Chu, K. W. S., (2009), *Inquiry project-based learning with a partnership of three types of teachers and the school librarian*, Journal of the American Society for Information Science and Technology, 60(8), 1671-1686. doi:10.1002/asi.21084.
- [15] Kiliç, I. - Özel, K., (2022), *A qualitative examination of parents' views on the applicability of the project-based learning approach in science courses*, African Educational Research Journal, Vol. 10(2), pp. 190-199, June 2022 DOI: 10.30918/AERJ.102.22.031.
- [16] Nation, M. L., (2008), *Project-Based Learning for Sustainable Development*, Journal of Geography, Volume 107, 2008 - Issue 3, p.102-111, <https://doi.org/10.1080/00221340802470685>.

APPLICATION OF PROJECT-BASED LEARNING TO IMPLEMENT LOCAL EDUCATIONAL CONTENTS IN HISTORY AND GEOGRAPHY SUBJECTS IN PRIMARY EDUCATION - TEACHERS' PERSPECTIVE IN HANOI

Phan Thanh Hà^{*1}, Nguyễn Thanh Hoa²

* Corresponding author

¹ Email: haphanthanh.gdth@gmail.com
Hanoi National University of Education
136 Xuan Thuy street, Cau Giay district,
Hanoi, Vietnam

² Email: hoa.nguyenthanh1812@gmail.com
Phu Thuong Primary School
143 Phu Gia street, Phu Thuong, Tay Ho district,
Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *Project-based learning is one of the active teaching methods contributing to the development of pupils' competence and understanding. In particular, with its practical nature, project-based learning has an advantage in educating local and community-related contents. This study aims to find out the current situation of applying it to teaching the content of Local Education in History and Geography subjects at primary schools in Hanoi. The research results are drawn based on the opinion of 90 teachers who participated in the survey by answering questionnaires through the Google Form from April 3, 2023 to April 7, 2023. Research results show that, although most teachers approach this method through training or self-study, they still face difficulties in implementation. These difficulties include inadequate awareness of this method, under-appreciation of the roles of teachers and pupils, as well as factors in terms of time spent on subjects and the parents' participation in the educational process. Some measures were also suggested, with particular attention to the teachers' training and education. Besides, the connection between schools and parents should be improved so that they understand better their role in participating in their child's learning.*

KEYWORDS: Project-based learning, local education, pupils, History and Geography, primary education.